

de la realitățile creștinismului primar și de la fenomenele specifice Bisericii până la publicarea Edictului de la Mediolan în anul 313.

Trebuie apreciat efortul autorilor de a comprima cât mai multă informație provenită din numeroase noi surse și cercetări științifice recente și de încerca să facă foarte accesibil studenților conținutul unor teme și așa suficient de solicitante. Un foarte mare atu al acestui volum este bibliografia generală din partea introductivă, respectiv bibliografia specială atașată la finalul fiecărei teme, care este mai mult decât cuprinzătoare și adusă la zi, reprezentând un prețios instrument pentru demararea unor cercetări mai aprofundate asupra vreunui dintre subiectele abordate.

Rămâne doar de sperat că apariția următorului volum nu se va lăsa tot atât de mult așteptată.

Dragoș BOICU

Luciano Meddi, *La catechesi oltre il catechismo. Saggi di catechetica fondamentale*, Urbaniana University Press, 2017, 175 pg. ISBN 978-88-401-7065-7

Cunoscut specialiștilor din domeniul Catehetei - nu doar din Italia - Luciano Meddi este profesor de Catehetică și Catehetică misionară la *Facultatea de Misiologie a Universității Pontificale Urbaniana de la Roma*. Președinte al *Asociației Cateheților din Italia* și membru al *Echipei Europene de Cateheză* (EEC) - calitate în care dese ori a încurajat și echipa ortodocșilor români la participare și implicare în Echipă - autor a numeroase lucrări de specialitate și redactor al unor reviste de catehetică, Luciano Meddi rămâne unul dintre cei mai amplii specialiști europeni pe relația integrativă a credinței în viața cotidiană, de convertire a cotidianului în valori ale vieții de credință. Prezentul volum - ***La catechesi oltre il catechismo. Saggi di catechetica fondamentale/ Cateheza dincolo de catehism. Eseuri de catehetică fundamentală*** (Urbaniana University Press, 2017, 175 pg) cuprinde șase studii mai ample asupra problematicii catehetice în raport cu evanghelizarea, misiologia ori pedagogia pastorală - autorul fiind și paroh în Roma cu o amplă practică în domeniul catehezei pastorale.

Astfel avem la îndemână o **primă** reflecție *Il compito della Catechetica Institutio - Senso di una raccolta di Saggi / Sarcina Catehetei Institutio - sensul unei colecții de eseuri* (pp. 9-34). Sunt urmărite aspectele legate de „disconfortul catehetic” al vremii de acum, cu o creștere tensionată a acestuia sub presiunea modificării datelor misiunii, catehetică fiind, în viziunea autorului, un suport al integrării credinței în viața. Un aspect interesant este legat de misiune ca formă de catehemenat (p. 15), restaurarea figurii catehetice prin centrarea pe persoană autorul reușind să și creioneze un parcurs pe care îl și propune cititorului. A **doua** propunere este *La catehesi nella prospettiva missionaria ed evangelizzatrice/ Cateheza în perspectivă misionară și evanghelizatoare* (pp. 35-68) - caută să ne propună o limpezire a termenilor și semnificațiilor în legătură cu istoria dezvoltării acestora înainte de Conciliul II Vatican, identificând dinamica evoluției de conținut și terminologie, noutățile legate de motivarea progresivă în asumarea catehezei ca un nod epistemologic - cu specială privire asupra catehezei în raport cu revelația, cu misiunea eclesială. Un aspect important este legat de identificarea relației de interiorizare prin cateheză a conținuturilor de credință de unde și analiza asupra specificului formativ-educativ al

catehezei și modul în care-prin cateheză- se construiește interdisciplinaritatea în acțiunea catehetică.

Cu al **treilea** eseu ne situăm în domeniul catehezei practice: Educare la riposta della fede. La Receptio Fidei compito della catechesi di „Nuova Evangelizzazione”/Educarea răspunsului credinței. Receptio Fidei și sarcina catehezelor „Noii Evanghelizări” (pp. 69 – 106). Pornind de la o serie de documente ale Bisericii Catolice- dintre care cel mai relevant este *Directoriul General pentru Cateheză*- Luciano Meddi identifică nodurile de recepție ale sarcinii de a educa pentru credință (*tradere-recipient*) și caută să lămurească dacă persoana este numai destinatarul catehezei sau con-creator în actul educațional. Se bazează pe ceea ce numește „*personalizarea documentelor eclesiastice*”, prilej de dezvoltare a personalității creștine a catehetului și catehizatului. Reținem atenția acordată insuficienței modelelor comunicaționale (catehumenale și mistagogice) și efortul necesar pentru dezvoltarea proiectelor care vizează pedagogia care are drept obiectiv relația credință-viață.

Al **patrulea** studiu propune o foarte atentă analiză asupra dimensiunii duhovnicești a convertirii: La dimensione spirituale della conversione/ Dimensiunea spirituală a convertirii (pp. 107-136). Pornind de la ideea nevoii de „a intra în inimă pentru a putea forma oameni”- sens deplin al pastorei și al catehezei deopotrivă- Luciano Meddi caută să exprime o întreagă spiritualitate legată de cateheză prin raportarea la contextul european al cercetării- studiul apare inițial într-un volum de perspectivă al Echipei Catehetice europene- și pornește de la ideea că în general convertirea este un eveniment și un proces spiritual deopotrivă. Astfel, pornind de la dimensiunea complexă a convertirii ca fenomen personal, în fond, legat de persoana umană, caută să identifice mecanismul eclesial: reconsiderarea rolului teologiei în teologia spirituală, căile cunoașterii- teologie și filozofie, fără a fi un proces de excludere reciprocă- precum și locul a ceea ce numim „vindecarea sufletului”- sau *coaching*- ul personal, cum ne grăbim să numim fenomenul, în redimensionarea educativă a vieții duhovnicești. Atenț, Luciano Meddi ne atrage atenția asupra conținuturilor de credință care pot activa sensurile spirituale- construcția unei pedagogii spirituale care vizează convertirea, educarea pentru înțelegerea spirituală a culturii cunoașterii, elementele practicii spirituale (liniștea, meditarea, exercițiile spirituale).

Al **cincilea studiu** privește relația catehezei cu persoana în perspectiva educativă: Catechessi e persona in prospettiva educativa/ Cateheză și persoană în perspectivă educativă (educațională) (pp. 137-150). Insistența aceasta a lui Meddi pe personalizarea discursului catehumenal ține de însăși problematica descoperită de el și ECE în cercetările întreprinse de specialiști. El vede ca problemă centrală a catehezei riscul formalismului religios și identifică ieșirea din colapsul spiritual produs de acesta prin educarea credinței drept răspuns personal al provocării deformării de sens prin care formalismul intervine în cultura religioasă a omului de azi. Vorbind de soluția educativă atrage atenția asupra nevoii de instruirea pedagogică a persoanei și a limbajului său religios. O credință care se comunică coerent și corect sporește „protagonismul” persoanei implicate în procesul catehetic-educațional. Un aspect este vizat și prin studierea relației dintre mesaj și dinamica intelectuală a persoanei. Un alt aspect vizează raportul dintre practica psihologică și spiritualitate, autorul identificând aici nevoia unei integrări și valorizări reciproce.

Un ultim eseu, **al șaselea**, pare mai degrabă un nou început de cercetare: L’Itinerario della Fede, oltre il Catechismo/ Itinerariul Credinței, dincolo de Catehism (pp. 151-170). Este propunerea autorului de „eliberare” de instituții educaționale pentru a retrasa itinerariul

persoanei în vederea dobândirii culturii catehetice necesare creșterii în Hristos ori convertirii, pur și simplu, la viața Bisericii. Analizând *itinerariul catehetic* de după al II-lea Conciliu Vatican/ revigorat atent la fiecare 10 ani prin analize remarcabile, diagnoze și proiecte/ ne descoperă și nouă unele aspecte ale dinamismului persoanei integrate în educația catehetică, asupra proiectelor legate de raportul între adevăr și conștiință, experiență în comunitate ori proiectele noilor mișcări catehumenale. Finalul studiului ne propune o serie de aspecte de teologie și pedagogie catehetică de care arealul ortodox nu poate să se înstrăineze. Fiind propunerea unor proiecte/ proiecții ale vieții în Hristos pentru omul modern.

Fiecare studiu beneficiază de o schemă didactică și o hartă conceptuală. O bibliografie incredibil de bogată întregesc un efort ce merită receptat de știința catehetică din Ortodoxie.

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin NECULA

II FUTURO DELLA FEDE nell'educazione dei giovani la Chiesa di domani (a cura di Rita Bichi e Paola Bignardi), Ed. Vita e Pensiero, Milano, 2018, 228 pg. ISBN 978-88-343-3503-1

Rita Bichi este profesor de Sociologie generală la facultatea de *Științe politice și sociale* din cadrul *Universității Catolice Sacro Cuore* (sediul milanez) iar Paola Bignardi este coordonatoarea *Observatorului pentru Tineri al Institutului Giuseppe Toniolo* din Milano. Sunt cele care gestionează publicarea acestui „caleidoscop” pastoral, educațional și socio-cultural: **II FUTURO DELLA FEDE nell'educazione dei giovani la Chiesa di domani** (a cura di Rita Bichi e Paola Bignardi), Ed. Vita e Pensiero, Milano, 2018, 228 pg. Un caleidoscop de cercetare și dialog intens care reflectă dificultatea temelor dar și speranțele care se pot naște din astfel de reflecții comune. *Prezentarea* cărții și proiectului (pp. VII- XXII) ca atare este realizată de Mons. Giulio Giulidoli- asistent eclesiastic general (Duhovnic, i-am spune noi, NC) al *Universității Sacro Cuore* din Milano și punctează aspectele legate de provocările pe care dialogul specialiștilor Bisericii cu tinerii și educatorii lor le scoate la lumină. Astfel pastorația tinerilor se așază între realism și profeție și într-adevăr lectura volumului ne descoperă la ce anume servește o astfel de construcție interrogatorie și dialogică deopotrivă. Concluzia prezentării sale îmi pare a fi a întregului volum: *viitorul credinței? Educația dinamică și poliedrică-* cu specială privire la educația intergenerațională.

Cele două coordonatoare ale volumului ne propun o Introducere la o cercetare cu educatori (pp. XXIII-XXX). Ne prezintă ideile forță ale autorilor și modul în care aceștia acordează știința lor educațională la paideia Bisericii. Volumul acesta este urmare a unei excelente anchete realizate și publicate în 2015 – **Dio a mondo mio. Giovani e fede in Italia** (Vita e Pensiero, 2015, a cura di R. Bichi e P. Bignardi)- de către Observatorul pentru Tineri amintit. Ca un ecou de cercetare- datele din lucrarea amintită mai sus obligând la o reacție imediată- acest „cenaclu educațional”.

Redăm pe scurt cuprinsul: **Prima Parte: Chi educa alla fede/Cine educă în/la credință?:** *Genitori e famiglie che ci „provano”.../* Părinți și familie care „încearcă”...(Francesco del Pizzo, pp. 3-16); *Sacerdoti alla ricerca di un nuovo modello educativo/* Preoți în căutarea unui nou model educativ (Francesco Silvestri, pp. 17-28); *I catechisti e gli genitori: sul campo con e per i giovani/* Cateheții și părinții: pe teren cu și pentru tineri (Rita Bichi, pp. 29-44); *Accompagnare alla soglia della fede:gli insegnanti e gli*